

1. INTEREŠU KONFLIKTA PIEMĒRI PROJEKTU VĒRTĒŠANAS KOMISIJU DARBĪBĀ

- iesniegts projekts, kurā finansiālu labumu gūst ar projektu vērtēšanas komisijas dalībnieku saistīta persona;

Piemērs Nr.1: Studentu inovāciju grantu projektā augstskola organizē studentu inovāciju pieteikumu konkursu, kur vērtēšanas komisijas sastāvā piedalās persona X, kas ir uzņēmuma A valdes locekle. Konkursa ietvaros viena no studentu komandām kā darba vadītāju ir norādījusi personu Y, kas ir uzņēmuma A valdes priekšsēdētāja.

Ņemot vērā, ka persona Y par paveikto darbu studentu pieteikuma īstenošanas ietvarā saņems atlīdzību, ir konstatējams faktiskis interešu konflikts, tā kā persona X ir piedalījies lēmuma pieņemšanā, kur finansiālu labumu gūst kolēģe, persona Y.

- projektu atlasē, kuru organizē augstskola kā finansējuma saņēmējs saviem un sadarbības partneru darbiniekiem, gala saņēmējiem, iesniegts projektu vērtēšanas komisijas dalībnieka projekts;

Piemērs Nr. 1: Persona X ir projektu vērtēšanas komisijas dalībnieks un augstskolas A darbinieks. Persona X pretendē uz augstskolas A finansējumu gala saņēmējam un ir iesniedzis projekta iesniegumu. Projektu iesniegumu administratīvo izvērtēšanu veic augstskolas A darbinieks Y, kurš nav vērtēšanas komisijas dalībnieks. Darbinieks Y izvērtē projektu iesniegumus, sašķiro tos pēc piešķirto punktu skaita un projektu sarakstu ar piešķirtajiem punktiem nodod projektu vērtēšanas komisijai, kura ar balsojumu nosaka, vai piekrīt izvērtējumam un atbalsta projektu finansēšanu.

Šajā situācijā persona X ir jāizslēdz no projektu vērtēšanas komisijas un, ja nepieciešams, jāaizvieto ar citu dalībnieku, lai nodrošinātu kvorumu, un jāveic atkārtots projektu izvērtēšanas process, ja minētais fakts konstatēts jau pēc vērtēšanas. Būtiski ņemt vērā, ka šādos gadījumos nepietiek, ja komisijas dalībnieks atturas no balsošanas vai atstāj sēdes telpas uz lēmuma pieņemšanas brīdi – dalībnieks ir pilnībā jāizslēdz no komisijas sastāva.

- iesniegts projektu vērtēšanas komisijas dalībnieka, tā ģimenes locekļa pārstāvētā komersanta vai iestādes projekts;

Piemērs Nr.1: Persona X ir projektu vērtēšanas komisijas dalībnieks un uzņēmuma Y darbinieks. Uzņēmums Y pretendē uz finansējumu gala saņēmējam un ir iesniedzis projekta iesniegumu.

Šajā situācijā persona X ir jāizslēdz no projektu vērtēšanas komisijas un, ja nepieciešams, jāaizvieto ar citu dalībnieku, lai nodrošinātu kvorumu, un jāveic atkārtots projektu izvērtēšanas process, ja minētais fakts konstatēts jau pēc vērtēšanas. Būtiski ņemt vērā, ka šādos gadījumos nepietiek, ja komisijas dalībnieks atturas no balsošanas vai atstāj sēdes telpas uz lēmuma pieņemšanas brīdi – dalībnieks ir pilnībā jāizslēdz no komisijas sastāva.

- iesniegts pētniecības projekts, kurā plānota sadarbība ar pētniecības projektu vērtēšanas komisijas dalībnieka, tā ģimenes locekļa vai tā pārstāvētā komersanta vai

iestādes dalību, tai skaitā, ja plānota sadarbība kā ar pakalpojuma sniedzēju;

Piemērs Nr.1: Persona X ir projektu vērtēšanas komisijas dalībnieks, nodarbināts universitātē Y, pildot fakultātes vadītāja pienākumus. Pētniecības projektā, kuru iesniedzis uzņēmums Z, ir norādīts, ka projektā ir paredzēts iepirkt zinātniskā virziena vadītāja pakalpojumus, uzņēmums jau ir veicis tirgus izpēti, un zinātniskā virziena pakalpojumu nodrošināšanai tiks piesaistīta universitāte Y.

Šajā situācijā **ir konstatējams faktisks interešu konflikts**, ņemot vērā projekta iesniegumā norādīto informāciju – personas X lēmuma objektivitāti varētu ietekmēt informācija, ka projekta apstiprināšanas gadījumā, kā pakalpojuma nodrošinātājs būs tieši viņa pārstāvētā universitāte. Jāņem vērā, ka persona X ieņem vadītāja pozīciju universitātē Y, tādēļ ir saistāma ar universitātes pārvaldības nodrošināšanu, un pat gadījumā, ja persona pārstāv citu fakultāti un tieši ar viņa pārstāvēto fakultāti sadarbība netiek plānota, persona tik un tā var būt ieinteresēta labuma nodrošināšanai universitātei.

Piemērs Nr.2: Persona X ir projektu vērtēšanas komisijas dalībnieks, pēc publiski un datu bāzēs informācijas personas X pamatdarba vieta ir Z, taču periodiski (2 reizes gadā) persona ir nodarbināta universitātē Y, iesaistoties bakalaura darbu vērtēšanas komisijā kā piesaistītais nozares eksperts. Jau vairāku gadu garumā pavasara un rudens mācību semestros universitāte Y noslēdz darba līgumu ar personu X par bakalaura darbu izvērtēšanu, darba līguma periods ir 2 dienas, un personas X gada laikā saņemtais atalgojums no universitātes Y ir mazāks nekā 200 EUR. Personai X nav cita veida saistības ar universitāti Y. Projekta iesniegumā, kuru projektu konkursam iesniedzis komersants, norādīts, ka projekta īstenošanas laikā ir plānota sadarbība ar universitāti Y.

Šajā situācijā, pat ja personas X saistība ar universitāti Y ir regulāra un persona X saņem atalgojumu par darbu bakalaura darbu vērtēšanas komisijā, personai X nebūtu konstatējams interešu konflikts, ņemot vērā, ka persona X pēc būtības pilda konkrētus darba pienākumus universitātē Y, kas nav sasaistāmi ar universitātes Y pārvaldības vai būtisku funkciju nodrošināšanu, personai X nav pastāvīgu darba attiecību ar universitāti Y, un personas pamata darba vieta, kur tiek gūti pamata ienākumi, ir Z. Ja starp personu X un universitāti Y nepastāv cita veida saistība, **interesu konflikts šajā situācijā, izvērtējot samērīguma principu, nav konstatējams. Ja persona X tomēr uzskata, ka emocionālu iemeslu dēļ nespēs būt pilnībā objektīva pret universitāti Y, tad personai X būtu jāatturas no dalības vērtēšanā, vienlaikus saprātīgi novērtējot, vai neobjektivitātes faktors ir būtisks.**

Piemērs Nr.3: Persona X ir projektu vērtēšanas komisijas dalībnieks, nodarbināts zinātniskajā institūtā Z vēlētā vadošā pētnieka pozīcijā. Zinātniskais institūts ir atsevišķa struktūrvienība universitātē Y, taču zinātniskais institūts nav atsevišķa juridiska persona. Pētniecības projekta iesniegumu ir iesniedzis komersants, kur kā sadarbības partneris ir norādīts universitāte Y.

Konkrētajā piemērā būtiski konstatēt, cik detalizēta informācija ir norādīta pētniecības projekta iesniegumā. Ja projekta iesniegumā ir norādīts plānotais sadarbības partneris universitāte Y, taču sīkāks skaidrojums par universitātes Y struktūrvienību, ar kuru tiek plānota sadarbība, nav sniegts, tad šādā gadījumā interešu konflikta risks personai X pastāv ar visu universitāti, tai skaitā ar zinātnisko institūtu Z. Taču, ja minētajā situācijā tiktu norādīts, ka projekta sadarbības partneris būs konkrēta struktūrvienība, kas ir atsevišķa ar zinātnisko institūtu Z nesaistīta struktūrvienība, kā arī, ja tiktu nodrošināta papildu informācija ar universitātes izstrādātu

kārtību, kas nodrošina struktūrvienību kompetenču un interešu nodalīšanu, **persona X varētu turpināt darbu projektu vērtēšanas komisijā, un interešu konflikta risks netiktu konstatēts.**

- **projekta iesniegumā norādīta informācija, kas liecina par projekta iesniedzēja un projektu vērtēšanas komisijas dalībnieka saikni;**

Piemērs Nr.1: Projekta iesniegumā, kuru iesniedzis komersants, norādīts, ka projekta ietvaros tiks izstrādāts iekārtas prototips, savukārt iekārtas komercializācijas aprakstā tiek norādīts, ka iekārta bezatlīdzības lietošanā un testēšanā tiks nodota nacionāla mēroga medicīnas iestādei X. Projektu vērtēšanas komisijas dalībnieks Y ir darba attiecībās ar medicīnas iestādi X.

Šajā situācijā, pat ja iekārta tiks nodota bezatlīdzības lietošanā un šāda darbība norisināsies komercializācijas fāzē, kas pēc būtības ir jau pēc projekta īstenošanas, būtiski ir tas, ka arī šādas informācijas gadījumā dalībnieks Y varētu saskatīt būtisku ieguvumu tieši savai darba vietai, pat ja šī iestāde ir nacionālas nozīmes medicīnas iestāde, kas kalpo lielākas sabiedrības grupas interesēm. Būtiski, ka šajā brīdī projekta iesniegumā ir norādīta tikai 1 šāda medicīnas iestāde, tādēļ labums, kas tiek paredzēts tikai 1 iestādei, varētu tikt interpretēts kā būtisks faktors, kas **varētu ietekmēt personas objektivitāti un attiecīgi rada interešu konfliktu.**

Piemērs Nr.2: Kompetences centra kapitāla daļu turētājs, kuram pieder 14,5% daļu, ir zinātniskais institūts Z, persona X ir projektu vērtēšanas komisijas dalībnieks, un ir nodarbināts zinātniskajā institūtā Z. Kompetences centru investīciju regulējošie noteikumi nosaka, ka kapitāla daļu turētāju pārstāvji, kuriem pieder mazāk kā 15%¹ no kompetences centru daļām, var vērtēt citus kompetences centra kapitāla daļu turētāju iesniegtos projektus. Projektu ir iesniedzis komersants, projekta iesniegumā ir norādīts, ka tiek plānota sadarbība ar zinātnisko institūtu Z.

Konkrētajā situācijā **personai X ir konstatējams interešu konflikts, persona ir izslēdzama no projektu vērtēšanas komisijas**, jo persona ne pie kādiem apstākļiem nevar vērtēt iestādes, kurā tā ir nodarbināta, iesniegto projektu. Gadījumā, ja projektu nebūtu iesniedzis zinātniskais institūts Z, savukārt, projektu būtu iesniedzis cits kapitāla daļu turētājs un tā pārstāvis nav iesaistīts projektu vērtēšanas komisijā, interešu konflikts netiktu konstatēts, un persona X varētu turpināt darbu kā projektu vērtēšanas komisijas dalībnieks.

2. UZDOTIE JAUTĀJUMI

- **Biedrība apvieno 140 Latvijas biedrības, nodibinājumus un individuālās personas. Vai šī biedrība drīkst vērtēt kādu no 140 organizācijām? Vai kāda no šīm 140 organizācijām var vērtēt biedrību? Vai šīs organizācijas var vērtēt viena otru?**

No Finanšu regulas 61.pantā norādītā izriet, ka interešu konflikts veidojas starp personām, nevis organizācijām, nodibinājumiem vai biedrībām, proti, tikai personas objektivitāte un neitralitāte var tikt ietekmēta, pastāvot iemesliem, kas saistīti ar konkrētā subjekta interesēm.

Nemot vērā, ka projektu iesniegumu vērtēšanu neveic konkrēta organizācija (juridiska persona),

¹ Nosacījums par interešu konflikta riskiem, kas attiecas uz 15% kompetences centru kapitāla daļu turētājiem, ir specifisks nosacījums, kas investīcijas regulējuma izstrādes posmā tika izstrādāts un saskaņots ar Eiropas Komisiju, ņemot vērā specifisko kompetences centru projektu ietvaru.

bet gan fiziska persona, kas saistīta ar iepriekš minēto juridisko personu, tad piemērā norādītajos gadījumos² interešu konflikts pats par sevi nebūtu konstatējams, taču vienlaikus var pastāvēt riski, ka attiecīgā persona varētu piešķirt priekšrocības konkrētam biedram, apzināti vai neapzināti balstoties uz savām personīgajām vai profesionālajām attiecībām, simpātijām vai cita veida saistībām (piemēram, persona pieņemtu lēmumu par projektu, no kura pēc tam pati gūtu ienākumus). Šajā gadījumā **būtisks ir attiecīgā vērtēšanas komisijas dalībnieka pašnovērtējums**, proti, vai viņš šajā situācijā būs objektīvs, kā arī vai būs iespējams trešajām pusēm izskaidrot, **ka nepastāv šaubas par pieņemto lēmumu objektivitāti**, ja šāda nepieciešamība rastos. Atbilstoši minētajam ir jānodrošina caurspīdīgs un dokumentēts vērtēšanas process, lai visas darbības un pieņemtie lēmumi būtu pienācīgi fiksēti.

- *Projekta vērtēšanas komisijas dalībnieks un projekta iesniedzējs ir bijuši sadarbības partneri vai kolēģi, klasesbiedri u.c. Kāds šādās situācijās ir interešu konflikta “noilgums”? Piemēram, projekta vērtēšanas komisijas dalībnieks iepriekš ir strādājis organizācijā (vai bijis valdes loceklis, t.sk. bez atalgojuma), kuru viņam ir jāvērtē.*

Finanšu regulas 61. pantā nav noteikts konkrēts termiņš, kad attiecīgā situācija būtu vai nebūtu uzskatāma par interešu konfliktu, proti, tam nav noteikta noilguma, un tas konstatējams **tiktāl, ciktāl starp konkrētām personām pastāv reāla un objektīvi pierādāma saikne, kas var ietekmēt personas lēmuma objektivitāti**. Vienlaikus iepriekš norādītā situācija **ne vienmēr automātiski radīs interešu konflikta situāciju** un tā neizslēdz iespēju pieņemt lēmumu objektīvā un neatkarīgā veidā. Šādā situācijā ir būtiski novērtēt konkrēto apstākļu kopumu, piemēram:

Attiecību būtību: ja personu savstarpējās attiecības bijušas profesionālas, bet ir pārtrauktas un neietekmē pašreizējās personas intereses vai pienākumus, tad interešu konflikts nebūtu attiecināms tikai uz pagātnes saikni. Savukārt, ja pagātnes attiecības ir bijušas īpaši tuvas vai saistītas ar finansiālu vai cita veida materiālu ieguvumu, tas var radīt interešu konfliktu;

Šī brīža attiecību statusu: ja personu savstarpējās attiecības ir pilnībā pārtrauktas un starp personām nav saglabājušās nekādas saiknes, kas varētu radīt ieinteresētību lēmuma iznākumā, interešu konflikts nebūtu konstatējams;

Objektivitātes izvērtējumu: personai ir pienākums apzināties, **vai tā spēj saglabāt objektivitāti un neatkarību, lai varētu turpināt veikt savus pienākumus**.

Izvērtējot norādītos apsvērumus, attiecībā uz iepriekšēju dalību organizācijā varētu tikt izmantots 2 gadu periods, kad persona varētu pieņemt lēmumu.³ Šāds laika periods ir noteikts arī nacionāla līmeņa normatīvajos aktos⁴ un ir uzskatāms par pietiekamu saistības uztveres riska samazināšanai.

- *Projekta vērtēšanas komisijas dalībnieks un projekta iesniedzējs ir kādas citas*

² Fiziska persona pārstāv “jumta organizāciju” un vērtē kādu no šīs organizācijas biedru projektu iesniegumiem. Fiziska persona ir valdes loceklis, darbinieks vai biedrs kādā biedrībā, kas ir daļa no “jumta organizācijas” un vērtē šīs “jumta organizācijas” projekta iesniegumu. Fiziska persona ir valdes loceklis, darbinieks vai biedrs kādā biedrībā, kas ir daļa no “jumta organizācijas” un vērtē cita “jumta organizācijas” biedra projekta iesniegumu.

³ Ņemot vērā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) pētījumus saistībā ar interešu konflikta prevencijas aspektiem, secināms, ka starptautiskā līmenī "atdzišanas periods" nav viennozīmīgi noteikts un tiek regulēts, pamatojoties uz konkrētās valsts normatīvajiem aktiem. Tipiski šis periods svārstās 2 gadu robežās.

⁴ Piemēram, Publisko iepirkumu likums un likums “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”.

organizācijas biedri (NVO, korporācija, interešu klubs, politiskā partija, mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi, dzīvokļu apsaimniekošanas biedrība), kas nav vērtējamās organizācijas. Vai šādā situācijā pastāv interešu konflikts?

Šādā situācijā pastāv interešu konflikta risks, taču būtu nepieciešams konstatēt faktisku vai šķietamu saikni, kas varētu ietekmēt vērtētāja objektivitāti un neatkarību. Tāpat būtu vērtējams šo attiecību raksturs un intensitāte. Šajā gadījumā ļoti būtisks ir pašnovērtējums.

Ja projekta vērtēšanas komisijas dalībnieks un projekta iesniedzējs ir saistīti ar citu organizāciju, kurā abu dalība vai intereses ir ciešas un nozīmīgas, tad pastāv risks, ka šī saikne varētu radīt zināmu ietekmi uz vērtētāja lēmumu. Piemēram, dalība vienā un tajā pašā politiskajā partijā rada interešu konfliktu, jo politiskās partijas nereti cenšas ietekmēt lēmumus, kas ir atbilstoši to biedru kopējām interesēm, un šāda veida saistība ir tiešā veidā noteikta Finanšu regulas 61. pantā.

Līdzīgi cieša saikne veidojas arī interešu klubā vai korporācijā, kas balstīta uz personīgu vai profesionālu atbalstu. Tāpat šādās organizācijās, kas balstītas uz spēcīgām kolektīvām saiknēm, var veidoties solidaritāte starp biedriem, kas ietekmē arī savstarpējos lēmumus. Attiecīgi, pat ja vērtējamā organizācija ir cita, pastāv risks, ka vērtētājs jutīs zināmu pienākumu atbalstīt kandidātu, balstoties uz viņu kopīgajām interesēm citā organizācijā.

Minētais attiecas arī uz pašdarbības kolektīviem un dzīvokļu apsaimniekošanas biedrībām, kad vērtētājam var būt interese atbalstīt attiecīgo kandidātu, lai saglabātu labas attiecības vai izpildītu neformālus pienākumus šīs organizācijas labā.

Kaut arī gadījumos, ja faktiska ietekme uz vērtētāju nav pierādāma, apstāklis, ka vērtētājs un kandidāts ir savstarpēji saistīti citās organizācijās, **var radīt šķietamu interešu konfliktu, jo trešās personas šo saikni varētu uztvert kā interešu konfliktu, tādējādi apdraudot sabiedrības uzticību tiesiskai ES fondu ieviešanai. Šādos gadījumos būtu ieteicams atturēties no lēmumu pieņemšanas, lai neradītu pamatu apšaubīt personas objektivitāti.** Vienlaikus gadījumā, ja šī saikne faktiski neietekmē vērtētāja lēmumus (piemēram, vērtētājs nemaz nepazīst visus savas partijas biedrus vai citu nevalstisko organizāciju biedrus vai attiecīgo cilvēku pazīst attāli), tad šādā situācijā interešu konflikts nebūtu konstatējams.

- ***Projekta vērtēšanas komisijas dalībnieks un projekta iesniedzējs šobrīd sadarbojas citā projektā, kas nav saistīts ar vērtējamo konkursu. Piemēram, projekta vērtēšanas komisijas dalībnieks un projekta iesniedzējs īsteno kopīgu projektu vai sniedz pakalpojumu vērtējamajai organizācijai (piemēram, vadījis mācību semināru, izstrādājis pētījumu, moderējis diskusiju). Vai starp šīm personām pastāv interešu konflikts?***

Šāda situācija visdrīzāk varētu liecināt par interešu konfliktu, jo abu personu starpā esošā profesionālā vai finansiālā saikne var ietekmēt vērtētāja objektivitāti un neatkarību lēmumu pieņemšanā. Konkrētajā gadījumā ir nepieciešams rūpīgi izvērtēt, vai šī sadarbība varētu radīt faktisku vai šķietamu interešu konfliktu.

Ja projekta vērtēšanas komisijas dalībnieks un projekta iesniedzējs aktīvi sadarbojas kādā citā projektā, tad vērtētājs apzināti vai neapzināti var dot priekšroku attiecīgajai personai, lai saglabātu labas profesionālās attiecības vai sekmētu pašreizējo sadarbību. Šāda savstarpējā sadarbība potenciāli var radīt šaubas par vērtētāja spēju objektīvi novērtēt konkrēto projekta iesniedzēju.

Papildus minētajam, ja sadarbība starp personām ir saistīta ar finansiāliem vai materiāliem ieguvumiem, piemēram, kopīgu projektu ar kopēju finansējumu vai ienākumiem, tas var radīt interešu konfliktu. Vērtētājs var būt ieinteresēts kandidāta panākumos, lai nodrošinātu turpmāko finansiālo labumu vai sadarbību cita projekta ietvaros.

Konkrētajā situācijā interešu konflikta risks ir atkarīgs arī no sadarbības rakstura un intensitātes. Ja sadarbība ir cieša un regulāra, pastāv risks, ka vērtētājs varētu just spiedienu vai pienākumu atbalstīt konkrēto kandidātu. Pat ja sadarbība ir mazāk intensīva vai gadījuma rakstura, tas var radīt šķietamu interešu konfliktu, jo trešās personas šo saikni varētu uztvert kā tādu, kas apdraud sabiedrības uzticamību tiesiskai ES fondu ieviešanai.

Lai nodrošinātu objektīvu lēmuma pieņemšanas procesu, vērtētājam ir pienākums atklāt jebkādas nozīmīgas attiecības ar kandidātu, tostarp esošu sadarbību citos projektos (nenozīmīga saistība būtu tāda, kas vērtētājam pašam nav zināma – piemēram, vērtētājs nezina visus darījumu partnerus organizācijā, kurā ir nodarbināts kā vienkāršs darbinieks). Ja tiek atklāta šāda saistība, ir jāveic rūpīga izvērtēšana, vai vērtētājam ir iespējams saglabāt objektivitāti. Nepieciešamības gadījumā vērtētājam būtu jāatturas no lēmuma pieņemšanas.

Līdzīgi būtu vērtējami gadījumi, kad vērtētājs ir sniedzis projekta iesniedzējam kādu pakalpojumu (vadījis mācību semināru, izstrādājis pētījumu u.c.). Arī šādā situācijā ir jānovērtē konkrēti pastāvošie apstākļi, piemēram, pakalpojuma būtība, tā ietekme uz vērtētāja un kandidāta attiecībām, kā arī laiks, kad pakalpojums ticis sniegts. Tomēr šādas situācijas ne vienmēr radīs interešu konfliktu, ja pakalpojuma sniegšana ir bijusi vienreizēja/neregulāra rakstura, ierobežota laikā un neietekmē pašreizējās attiecības. Savukārt gadījumos, kad pakalpojums ir sniegts salīdzinoši nesen, turpinās vai tas bijis ilgstošs un nozīmīgs projekta iesniedzēja profesionālajai vai akadēmiskajai darbībai, **var pastāvēt interešu konflikta risks**, jo, iespējams, šis pakalpojums ir radījis ciešāku profesionālo saikni vai materiālus ieguvumus. Šādās situācijās ir nepieciešams katras situācijas individuāls izvērtējums.

- *Projekta vērtēšanas komisijas dalībnieks iepriekš ir publiski kritizējis projekta iesniedzēju. Vai, vērtējot projekta iesniedzēja projektu, komisijas dalībniekam ir konstatējams interešu konflikts?*

Šajā gadījumā **būtiskākais ir paša vērtēšanas komisijas dalībnieka pašnovērtējums**, proti, vai viņš šajā situācijā būs objektīvs, kā arī, vai būs iespējams trešajām pusēm izskaidrot, **ka nepastāv saprātīgas šaubas par pieņemto lēmumu objektivitāti**, ja šāda nepieciešamība rastos.

Šādā situācijā var veidoties interešu konflikta risks, jo vērtētājs lēmuma pieņemšanas gaitā var būt negatīvi noskaņots pret kandidātu. Pastāvot konkrētajai saistībai, būtu nepieciešams izvērtēt kritikas raksturu, proti, vai kritika ir bijusi konstruktīva vai personiska. Ja kritika saistīta ar kandidāta profesionālo darbību un sniegta objektīvā un pamatotā veidā, tās ietekme uz vērtētāja objektivitāti var būt mazāka vai nepastāvēt vispār. Pretēja situācija varētu veidoties, ja izteiktā kritika ir bijusi asa, personiska vai emocionāla.

Papildus norādītajam būtu jāizvērtē izteiktās kritikas laiks. Ja tā izteikta salīdzinoši nesen, tad tās ietekme var būt aktuāla arī šobrīd un veidot aizspriedumus vērtēšanas procesā. Savukārt par ilgstošu laika periodu varētu uzskatīt 2 gadus. Šāds laika periods ir noteikts nacionāla līmeņa

normatīvajos aktos⁵ un ir uzskatāms par pietiekamu saistības uztveres riska samazināšanai. Tāpat jānovērtē, cik publiska ir bijusi izteiktā kritika (mediji, sociālie tīkli, publiskie izteikumi). Jo plašāk izteikta kritika, jo vairāk trešās personas varētu uztvert vērtētāju kā negatīvi noskaņotu pret kandidātu.

Vēl viens būtisks aspekts, ko būtu nepieciešams ņemt vērā, ir izteiktās kritikas ietekme uz vērtēšanas procesu. Jānovērtē, vai kritika varētu ietekmēt vērtētāja lēmumu. Ja vērtēšana prasa objektīvu projekta iesniedzēja novērtējumu par aspektiem, kas saistīti ar izteikto kritiku, tad pastāv ievērojams risks, ka vērtētāja lēmums varētu nebūt objektīvs.

- ***Projekta vērtēšanas komisijas dalībniekam un projekta iesniedzējam ir draudzīgas attiecības (piemēram, redzēti kopā saviesīgā pasākumā vai publiskā vietā). Vai starp viņiem tiek konstatējams interešu konflikts?***

Ja projekta vērtēšanas komisijas dalībnieka un projekta iesniedzēja attiecības aprobežojas ar nejaušām tikšanās reizēm vai sociāliem notikumiem, tad šāda saistība neradīs interešu konfliktu. Tomēr, ja viņi tiekas regulāri un uztur ciešas draudzības saiknes, tad interešu konflikta iespējamība būtu ievērojami lielāka, jo tas liecinātu par pastāvošu emocionāla rakstura saistību.

Arī šajā gadījumā **būtiskākais ir paša vērtēšanas komisijas dalībnieka pašnovērtējums**, proti, vai viņš šajā situācijā būs objektīvs, kā arī, vai būs iespējams trešajām pusēm izskaidrot, **ka nepastāv šaubas par pieņemto lēmumu objektivitāti**, ja šāda nepieciešamība izveidosies.

- ***Ir izveidota darba grupa, kuras sastāvā ir nozares pārstāvji (komersanti), pētnieciski zinātniskās organizācijas pārstāvji u.c. dalībnieki. Darba grupas mērķis ir izveidot nozares attīstības stratēģiju, t.sk. definējot nozares attīstības principus un atlases kritēriju virzienus. Vēlāk šis dokuments tiek izmantots ES fondu programmu veidošanai. Uz attiecīgo programmu piesakās arī uzņēmumi, kas saistīti ar darba grupas dalībnieku. Vai šādā situācijā ir konstatējams interešu konflikts?***

Šāda situācija nevarētu tikt definēta kā interešu konflikts, taču tās ietekmē būtu jāizvērtē ar to saistītie apstākļi, ja projekta vērtēšanas komisijā tiktu iesaistīta persona, kas ir šīs organizācijas pārstāvis.

Ja šāda līdzdalība ir bijusi vērsta, lai iegūtu plašākus sabiedrības viedokļus kopumā un ir apspriesta ar daudziem citiem dalībniekiem, nav izstrādāti kritēriji, kuriem kvalificējas šaurs pretendentu loks, tad interešu konflikta risks ir ierobežots, jo tiek samazināta arī individuālu organizāciju iespējas ietekmēt gala lēmumu. Vienlīdz svarīgs ir arī sabiedrības līdzdalības procesa caurspīdīgums. Ja dalība publiskā apspriešanā vai citos līdzdalības procesos ir bijusi atklāta un dokumentēta, tad tas mazina šaubas par iespējamu interešu konfliktu. Tāpat interešu konflikta risku mazina apstāklis, ja definētie kritēriji un principi ir vispārīgi un piemērojami pret visiem vienlīdzīgi.

Savukārt, ja tieši konkrētās organizācijas definētie principi un kritēriji ir pieņemti, tie ir specifiski un īpaši labvēlīgi šai organizācijai, tad **varētu pastāvēt interešu konflikta risks**. No minētā izriet, ka konkrētā organizācija ar projekta vērtētāja palīdzību varētu ietekmēt labvēlīgāku lēmumu

⁵ Piemēram, Publisko iepirkumu likums un likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā".

projekta vērtēšanā kopumā.

- ***Ja projekta vērtēšanas komisijas dalībnieks iepriekš ir darbojies kā brīvprātīgais vērtējamajā organizācijā, vai viņam ir konstatējams interešu konflikts attiecībā uz minētās organizācijas projekta vērtēšanu?***

Ja kopš brīvprātīgās dalības organizācijā ir pagājuši vismaz 2 gadi un personai vairs nav nekādu saistību ar šo organizāciju, tad tas būtiski samazina vai izslēdz interešu konflikta iespējamību. Šāds laika periods ir noteikts nacionāla līmeņa normatīvajos aktos⁶ un ir uzskatāms par pietiekamu saistības uztveres riska samazināšanai.

Tāpat, ja personas iesaiste ir bijusi īslaicīga un ierobežota, tad interešu konflikta risks ir nebūtisks, savukārt, ja personai ir bijusi nozīmīga loma organizācijas darbībā, tad šāda situācija varētu tikt uztverta kā interešu konflikts. Attiecībā uz vērtētāja lomu būtu jāņem vērā, vai persona bija iesaistīta nenozīmīgās, atbalsta funkcijās bez stratēģiskas vadības funkcijas vai tieši otrādi – veica stratēģiski svarīgu funkciju izpildi, piemēram, finanšu līdzekļu piesaisti, projektu vadību vai uzdevumus, kas saistīti ar būtiskām organizācijas interesēm.

Vienlaikus būtu jāvērs uzmanība ne tikai saiknei ar organizāciju kopumā, bet arī iespējamām personīgām vai profesionālām attiecībām ar organizācijas pārstāvjiem, kas varētu būt nodibinātas brīvprātīgās darbības laikā un **var radīt interešu konflikta risku.**

- ***Vai ir konstatējams interešu konflikts situācijā, kurā vērtētājam nav emocionālas saiknes ar vērtējamo, bet vērtētāja darba devējam tāda ir? Piemēram: Biedrības X direktoram ir emocionālas saites ar projekta iesniedzēja pārstāvi. Biedrības X darbinieks kā eksperts vērtē šā pārstāvja projektu.***

Šādā situācijā interešu konflikta risks var veidoties tādā gadījumā, ja darba devējs (organizācijas vadītājs) tieši vai netieši izdarītu spiedienu, vai citā veidā radītu situāciju, kad projekta vērtētājs varētu izjust pienākumu pieņemt labvēlīgu lēmumu pret projekta iesniedzēju. Ja šāda situācija nav konstatējama, tad projekta vērtētājam nav ierobežojumu veikt tam noteiktās funkcijas.

Šajā gadījumā būtiskākais ir paša vērtēšanas komisijas dalībnieka pašnovērtējums, proti, vai viņš šajā situācijā spēs nodrošināt objektivitāti un neatkarību lēmuma pieņemšanā. Konkrētajā piemērā tikai pati persona var pilnībā identificēt situāciju, kas balstīta uz personīgajām attiecībām, pieredzi vai izdarīto spiedienu. Ārējām institūcijām šāda informācija nebūs pieejama, ja vien vērtēšanas komisijas dalībnieks to neatklās.

- ***Vai projekta vērtēšanas komisijas dalībniekam pastāv interešu konflikts, ja viņš ir dibinājis vērtējamo organizāciju, bet šobrīd vairs nav tās biedrs un vairs organizācijā nedarbojas?***

Pat ja vērtētājs vairs nav organizācijas biedrs un aktīvi neiesaistās organizācijas darbībā, viņa kā dibinātāja loma varētu atstāt emocionālu vai profesionālu saikni ar organizāciju. Proti, iespējams, ka persona joprojām var izjust atbildību par organizāciju un tās panākumiem. Tāpat jāņem vērā, vai vērtētājs joprojām spēj ietekmēt organizācijas pašreizējo darbību vai struktūru, pat ja formāli

⁶ Piemēram, Publisko iepirkumu likums un likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā".

vairs tajā nav iesaistīts.

Šādas situācijas izvērtējumā būtu jāievēro arī kopējais darbības laiks organizācijā un laiks kopš darbības beigām tajā. Jo ilgāks laiks ir pagājis, kopš vērtētājs ir izstājies no organizācijas un pārtraucis savu darbību tajā, jo mazāka ir interešu konflikta iespējamība. Attiecībā uz iepriekšēju dalību organizācijā varētu tikt izmantots 2 gadu periods, kad persona varētu pieņemt lēmumu. Šāds laika periods ir noteikts nacionāla līmeņa normatīvajos aktos⁷ un ir uzskatāms par pietiekamu saistības uztveres riska samazināšanai.

Vienlaikus ir jānovērtē arī citi apsvērumi, kas varētu ietekmēt personas objektivitāti, piemēram, vai persona pēc darbības pārtraukšanas konkrētajā organizācijā ir darbojies šajā pašā nozarē, konkurējušā organizācijā u.tml.

Arī šis gadījums pamatā balstās uz **paša vērtēšanas komisijas dalībnieka pašnovērtējumu**.

- *Biedrības biedru (t.sk. valdes locekļu pārstāvētie uzņēmumi) IT risinājumi tiek izvietoti biedrības uzturētajā standartizētu digitālo risinājumu katalogā, kas sniedz iespēju atbalsta pretendentiem izvēlēties sev vēlamo un atbilstošāko risinājumu digitalizācijas projekta ieviešanā. Risinājumi katalogā ir tikai rekomendējoši, kā arī ir noteikti kritēriji risinājumu iekļaušanai šajā katalogā, kas ir fiksēti publiski pieejamā nolikumā. Vai minētā situācijā būtu konstatējams interešu konflikts?*

Interesu konflikta situācija nav konstatējama.

- *Biedrības projekta partneris X organizē pasākumu, kurā viņam ir nepieciešams nodrošināt kafijas pauzi. Nereti pasākumu organizēšanas vietās ir tikai pāris pakalpojuma sniedzēji, kuri var kvalitatīvi sniegt attiecīgos pakalpojumus. Nereti tie var būt saistīti ar emocionālām saitēm, politisko vai nacionālo piederību, ekonomiskajām interesēm u.c. faktoriem. Kā šādā gadījumā izvairīties no interešu konflikta situācijas?*

Nepieciešams nodalīt situācijas, kad ir projekta atlases process un kad ir iepirkuma procedūra. Piemērojot iepirkuma procedūru, saistošs ir attiecīgais normatīvais regulējums, atbilstoši kuram novēršamas interešu konflikta situācijas.

!!! Ikvienā praktiskā piemēra gadījumā ir būtiski veikt situācijas izvērtējumu un to dokumentēt tieši pirms lēmuma pieņemšanas.

!!! Neskaidrību vai citu piemēru gadījumā, kas nav minēti konkrētajā materiālā, lūdzam sazināties ar CFLA, lai informētu par nepieciešamību papildināt attiecīgo sadaļu vai saņemtu individuālu situācijas novērtējumu.

⁷ Piemēram, Publisko iepirkumu likums un likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā".